

Utlåtande Rotel I (Dnr 2016/001678)

Inför ett lokalt tiggeriförbud i Stockholms stad

Motion (2016:113) av Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD) anför i en motion till kommunfullmäktige att gatutiggeri av medborgare från andra EU-länder mycket ofta förekommer i anslutning till gator och andra offentliga platser och att många invånare anser att detta bidrar till en otryggare stadsmiljö. Vidare anføres att tiggare orsakar betydande sanitära problem, belastar stadens sociala system samt att kostnaderna uppgår till betydande belopp för staden.

Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD) föreslår att kommunalfullmäktige beslutar

- Att i stadens allmänna ordningsföreskrifter 14 § införs ett allmänt förbud mot tiggeri.
- Att sociala myndigheter i kommunen inte ska bevilja medel som uppmuntrar till fortsatt tiggeri som livsmedel, sovplatser eller på annat sätt understödja förekommande tiggeri.

Motionen återremitterades den 26 november 2018, § 18, med hänvisning till ny mandatperiod.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att ett totalt förbud mot tiggeri i Stockholms stad inte ligger i linje med Stockholms stads verksamhetsmål 4.3 att Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering.

Exploateringsnämnden ansvarar för kvartersmark och mark som inte är detaljplanelagd och konstaterar att tiggeri i allmänhet förekommer på allmän plats, det vill säga gator och torg där de allmänna ordningsföreskrifterna är tillämpliga.

Socialnämnden avstyrker motionärernas förslag, då en kriminalisering av tiggeri enligt nämndens uppfattning inte är någon lösning för de utsatta EU och tredjelandsmedborgarnas situation.

Trafiknämnden menar att dess uppdrag att hålla rent försvåras dagtid och nattetid genom utsatta människors uppehållande på gångbanor och trottoarer, men att själva tiggeriet knappast är ett problem utifrån renhållarperspektivet. Nämnden ställer sig även tveksam till om det finns rättsliga förutsättningar för att införa ett generellt förbud mot tiggeri.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att gatutiggeriet i sig inte har påverkat nämndens arbete samt konstaterar att ett förbud tidigare ansetts vara ett brott mot ordningslagen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser inte att ett förbud mot tiggeri i stadens ordningsföreskrifter ensamt skulle avhjälpa situationen eftersom tiggeri har sitt ursprung i fattigdom och utsatthet och att detta kräver långsiktigt arbete på både nationell och internationell nivå.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att möjligheten att införa ett allmänt förbud mot tiggeri är mycket begränsat.

Mina synpunkter

Tiggeri och frågan om utsatta EU-medborgare som försörjer sig genom att tigga i Stockholm och Sverige är svår och innehåller flera dimensioner. Grundproblematiken kommer emellertid aldrig att kunna lösas av en enstaka kommun, utan en verklig förändring handlar främst om att utsatta EU-medborgare måste behandlas med respekt och inte mötas av diskriminering i sina hemländer.

Människor som tigger på Stockholms gator är i en extremt utsatt situation, många av dem kommer frivilligt för att försörja sig genom att tigga, andra styrs av kriminella aktörer och vid sidan av tiggeri, utnyttjas för till exempel prostitution och människohandel, enligt Polisen. Det är självklart oacceptabelt att människor utnyttjas och tigger för att få ihop försörjning det är inte heller en lösning för att bryta deras utanförskap.

Staden har möjlighet att erbjuda ett visst stöd, men en långsiktig lösning måste ske i hemländerna. Däremot har kommunen, enligt socialtjänstlagen alltid det yttersta ansvaret att ge bistånd i akuta nödsituationer till alla som befinner sig på kommunens område, oavsett om det handlar om personer utan uppehållstillstånd eller EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige.

I staden har socialtjänsten även ingått IOP – avtal (Idéburet offentligt partnerskap) tillsammans med fem ideella organisationer för att erbjuda utsatta EU- och tredjelandsmedborgare dag- och nattverksamheter.

Staden kommer även fortsättningsvis att bedriva sin uppsökande verksamhet och omedelbart ingripa om minderåriga befinner sig i en utsatt situation.

Vad gäller otillåtna boplatser, vittnar detta om en djup social utsatthet som medför oacceptabla villkor, otrygghet i stadsmiljön och boplatserna är därtill även olagliga och inte sällan uppförda på mark som är avsedd för andra ändamål. Staden ska, genom bland annat EU-teamets uppsökande arbete, arbeta systematiskt för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser och i samband med avhysning av olagliga boplatser erbjuda lagliga boendialternativ.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård och Emilia Bjuggren (båda S) enligt följande.

Vi välkomnar att Moderaterna har ändrat uppfattning, gör en tvärvändning och nu ansluter sig till den linje som Socialdemokraterna tillsammans med bland andra Miljöpartiet, Liberalerna och Centern står bakom. Nämligen att ett lokalt tiggeriförbud inte är en lösning på människors utsatthet, den långsiktiga lösningen är att varje land tar ansvar för att ombesörja och säkerställa att medborgarna lever under drägliga

levnadsförhållanden, att de har möjlighet att försörja sig genom arbete samt att de inte utsätts för diskriminering. Arbetet som staden bedriver tillsammans med civilsamhället är viktigt för att förbättra situationen här och nu för utsatta EU-medborgare. Ett arbete som måste få fortsätta. På samma sätt måste staden fortsätta vidhålla att polisen har ett ansvar för att säkerställa att lagstiftning följs och att hantera situationer med personer som bosätter sig på någons mark utan tillstånd. Stadens uppfattning måste vara att olovliga bosättningar inte ska accepteras och det inte är humant att människor tvingas bo under oskäligen förhållanden.

Vi kan konstatera att finansborgarrådets mina synpunkter på ärendet inte överensstämmer med reservationen som gjordes av henne för mindre än ett år sedan. I reservationen som gjordes när motionen behandlades i kommunstyrelsen argumenterar Anna König Jerlmyr för ett tiggeriförbud. Frågan är hur länge finansborgarrådet kommer att hålla fast vid den nya uppfattningen innan hon återigen börjar argumentera för ett tiggeriförbud?

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 6 mars 2019

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Mats Larsson

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD) enligt följande

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motion (2016:113) av Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD), om att införa ett lokalt förbud mot tiggeri i Stockholms stad.
2. Därutöver anfördes följande.

Stockholm är en fantastisk stad, men som i de flesta storstäder finns också problem som måste lösas. Medborgare från andra EU-länder utnyttjar den fria rörligheten genom att resa hit och försörja sig på tiggeri. Tiggeriet sker i allt större skala på gator, utanför affärer och på andra offentliga platser i staden. I en undersökning som DN/IPSOS tagit fram och publicerat (2016-10-30) visade det sig att en majoritet av

Stockholms stads invånare upplever tiggeriet som mycket störande och vill att det ska upphöra.

Tiggeriet är dessutom emellanåt av påträngande art, därför upplever kommuninvånare liksom besökare att tiggeriet bidrar till en otryggare stadsmiljö. Den nya blågröna majoriteten har deklarerat att man vill ta itu med den ökande otryggheten i samhället. En naturlig utveckling i det arbetet är att införa ett förbud mot tiggeri.

Det utbredda tiggeriet orsakar också betydande sanitära olägenheter genom att tiggarna ligger på trottoarer och upprättar illegala boplatser runtom i Stockholms stad. Borttagning och sanering av dessa boplatser kostar miljonbelopp, men tiggarna belastar också på andra sätt stadens sociala system. Kostnaderna för de olika samhällsliga insatserna är svåröverblickbara, men uppgår till betydande belopp.

Sverigedemokraterna vill göra Stockholm till en tryggare stad, och vi anser att en av flera åtgärder i det arbetet är att införa ett lokalt förbud mot tiggeri.

Särskilt uttalande gjordes av Olle Burell, Emilia Bjuggren och Jan Valeskog (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) enligt följande

Vi välkomnar finansborgarrådets tvärvändning i denna fråga. Senast i augusti förra året såg vi hur Moderaterna i Stockholm gjorde Sverigedemokraterna sällskap i kravet om tiggeriförbud i Stockholm. Nu framhåller Moderaterna i stället lösningar som bistånd i akuta nödsituationer, uppsökande arbete och lagliga boendalternativ. Vi hoppas denna nya ståndpunkt blir mer långlivad än den förra. Vi menar emellertid att staden måste gå längre än så för att långsiktigt bryta den sociala utsattheten som många EU-medborgare lever under. Finansborgarrådet tycks tyvärr sakna långsiktiga lösningar för Stockholm, hon menar i stället att den långsiktiga lösningen finns i hemländerna. Många av de utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige är romer från Bulgarien och Rumänien. Romerna utgör Europas största minoritet och Europa har genom tiderna utsatt romerna för förföljelser, förtryck och diskriminering. Som en del av romernas historia i Europa ingår både slaveri och folkmord. Deras situation i Europa är inte ett rumänskt eller bulgariskt problem utan ett europeiskt. EU har betonat det gemensamma ansvaret inom unionen för att bekämpa diskriminering mot romer och för att förbättra romers levnadsvillkor. Den skyldigheten gäller inte bara ursprungsländerna utan också länder som romer migrerar till, och EU i stort. Feministiskt initiativ menar att en politik som främst fokuserar på ”att hjälpa på plats i hemländerna” blundar för hur samma problem och brister förekommer i Sverige. Naturligtvis måste EU pressa hemländerna att sluta diskriminera sin romska befolkning, att gruppen får sådana grundläggande rättigheter som tillgång till utbildning och sjukförsäkring på samma sätt som övriga medborgare och att romer ska få möjligheter till försörjning och ett värdigt liv med drägliga bostäder. Men vi menar

att även Sverige och Stockholm har ett ansvar för att tillgodose rättigheter och behov för alla människor som uppehåller sig här. Mänskliga rättigheter gäller för alla inom en stats gränser, oberoende av medborgarskap eller migrationsstatus. Rättigheterna ska säkerställas utan diskriminering av något slag såsom på grund av ras, nationellt och socialt ursprung och egendom. FN:s rasdiskrimineringskommitté har slagit fast att staterna har en skyldighet att ”avskaffa alla hinder som påverkar åtnjutandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för icke-medborgare, i synnerhet i förhållande till utbildning, bostad, arbete och hälsa”. Det är mot bakgrund av det som vi i vår egen budget föreslår långsiktiga lösningar för denna målgrupp i form av skolgång, SFI, yrkesutbildning samt långsiktiga boendeplatser. Vi anser också att utsatta EU-medborgare med barn som visas i Stockholm ska ha möjlighet att söka ekonomiskt bistånd på samma villkor som papperslösa barnfamiljer. Bara så kan vi erbjuda utsatta EU-medborgare en väg bort från fattigdom och social utsatthet, in i samhället och ut i arbetslivet. Bara så kan vi säkra att ingen människa som vistas i Stockholm tvingas tigga för sin överlevnad.

Remissammanställning

Ärendet

Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD) menar i en motion att tiggeriet på gator och torg bidrar till en otryggare stadsmiljö, samt att bosättningarna orsakar betydande sanitära problem. De menar vidare att kostnaderna för tiggarna belastar stadens sociala system med betydande belopp.

Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD) föreslår att kommunalfullmäktige beslutar

1. Att i stadens allmänna ordningsföreskrifter 14§ införs ett allmänt förbud mot tiggeri.
2. Att sociala myndigheter i kommunen inte ska bevilja medel som uppmuntrar till fortsatt tiggeri som livsmedel, sovplatser eller på annat sätt understödja förekommande tiggeri.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

På senare år har antalet EU-medborgare som tillfälligt är i Sverige ökat. Situationen för dessa människor är både problematisk och sårbar. De flesta som kommer till Sverige för att tigga gör det frivilligt, men det förekommer organiserad brottslighet med koppling till tiggeri, bland annat människohandel och utpressning.

Regeringen tittar för närvarande på åtgärder för att få stopp på tiggeriet eftersom att det är en utsatt och omänsklig situation tiggarna befinner sig i. Det är av vikt att lagstiftningen utformas så att det blir tydligt för kommunerna hur de ska agera och att det därmed inte riskerar finnas tolkningsutrymme för kommunspecifika hanteringar. Stadsledningskontoret anser att Sveriges kommuner bör agera enligt samma principer i frågan om tiggeri men vill dock understryka att ett totalt förbud mot tiggeri i Stockholms stad inte är aktuellt och inte är i linje med Stockholms stads verksamhetsmål att *Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och*

är fritt från diskriminering (4.3). Stockholms stad deltar i dialog med utsatta EU-medborgares hemländer, i syfte att dessa ska ta större ansvar och vidta åtgärder för att deras egna medborgare ska ha möjlighet att leva på lika villkor i sina hemländer.

I 2014 års människohandelsutredning (Ju 2014:22) och slutbetänkandet *Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer* (SOU 2016:42) föreslås en rad förändringar i bestämmelserna om bland annat människohandel med skärpt straffansvar. Människohandel är en allvarlig kränkning av den enskilda individens människovärde och rätt att få bestämma över sitt liv och sin kropp och stadsledningskontoret ser positivt på föreslagna förändringar.

För att uppnå en stärkt och ökad samverkan samt utvecklad samordning på området har Regeringen uppdragit åt Länsstyrelsen i Stockholms län att stärka samverkan och utveckla samordningen mellan de aktörer som möter utsatta EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige och som saknar uppehållsrätt. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att revidera sin vägledning om EU-rätten och socialt bistånd samt ta fram stöd till socialtjänsten i ärenden som rör barn till utsatta EU-medborgare. Vidare har regeringen presenterat ett åtgärds paket som innehåller insatser för ökad samverkan inom EU och samarbetsavtal med Rumänien och Bulgarien. Avtalen omfattar områden som barnrätt, jämställdhet och sociala frågor. Ytterligare en åtgärd som Regeringen utreder närmare är huruvida det ska krävas tillstånd för tiggeriverksamhet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att motionen (2016:113) anses besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2017 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att besvara remissen med kontoretstjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande gjordes av Joakim Larsson m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Abit Dundar (L), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ansvarar för kvartersmark och mark som inte är detaljplanelagd. Tiggeri förekommer i allmänhet på allmän plats, det vill säga gator och torg där de

allmänna ordningsföreskrifterna är tillämpliga. Kontoret har inga ytterligare synpunkter på förslagen i motionen.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 februari 2017 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Andrea Ström m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Tiggeri på gator och andra offentliga platser i svenska städer är en aktuell fråga som diskuteras flitigt i media och samhällsdebatten i stort. Frågan kring hur vi ska förhålla oss till de individer som försörjer sig genom tiggeri är dock inte självklar.

Socialnämnden betonade i sitt remissvar på tidigare motion (2015:12) om tiggeriförbud, ändring av stadens allmänna ordningsföreskrifter att ett tiggeriförbud inte är en lösning vare sig på kort eller på lång sikt. Att kriminalisera tiggeri är enligt förvaltningens uppfattning ingen hållbar lösning på problemet. Utbildning, arbete, bostad och sociala reformer utgör grunden för vårt välfärdssamhälle.

De flesta som tigger i Stockholm idag är EU- och tredjelandsmedborgare. Socialnämndens EU-team arbetar uppsökande riktat till gruppen EU- och tredjelandsmedborgare och en av deras arbetsuppgifter är att informera om rättigheter och skyldigheter i Sverige och Stockholm. Staden kan dock inte lösa den sociala situationen för dessa individer. Däremot kan Sverige på nationell nivå medverka till att sätta press på myndigheter i respektive land att hantera den situation som finns där och bidra till sociala lösningar på såväl kort som lång sikt.

Det är angeläget att staden fortsätter arbetet med att i samverkan med andra myndigheter tydliggöra ansvarsfördelningen kring de utsatta EU- och tredjelandsmedborgare som vistas i staden. På så sätt kan insatserna bli effektiva och rättssäkra samtidigt som vi värnar om socialt utsatta personer och ger dem det stöd som är möjligt utifrån bland annat socialtjänstlagens bestämmelser.

Även om majoriteten av de socialt utsatta individer som försörjer sig genom tiggeri i Stockholms stad är EU- och tredjelandsmedborgare, förekommer även tiggeri bland svenska medborgare och stockholmare. Det är högst angeläget att staden och dess socialtjänst fortsätter arbetet med att stötta och värna om dessa individer och hjälpa dem mot en hållbar försörjning.

Socialtjänstlagen ger kommunerna ansvar och möjlighet att ta det yttersta ansvaret för de människor som vistas i kommunen. Det innebär bland annat ansvar för att lindra nöd för människor som befinner sig i utsatta situationer. EU- och tredjelandsmedborgare som vistas i staden har inte tillgång till samma sociala skydds- och trygghetsnät som övriga svenska medborgare och belastar således inte systemet i

den omfattning som motionärerna framför. Det stöd som stadens socialtjänst kan erbjuda målgruppen är begränsat till bistånd i den akuta situationen, utifrån individuell nödprövning. Förvaltningen anser det angeläget att bemöta de socialt utsatta individer som försörjer sig genom tiggeri med respekt och verka för social förändring, snarare än att bestraffa. Införandet av ett tiggeriförbud osynliggör snarare problematiken och försvårar ett rättssäkert och effektivt socialt arbete med målgruppen. Förvaltningen avstyrker således motionärernas förslag att införa ett förbud mot tiggeri i stadens allmänna ordningsföreskrifter.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2017 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret har stor förståelse för den komplexitet som omgärdar frågan om fattiga och utsatta EU-medborgares uppehållande i de offentliga rummen där grundproblematiken utgörs av en synnerligen svår social situation.

Detta utlåtande har, utifrån kontorets uppdrag och kompetens, begränsats till att i huvudsak redogöra för de driftkonsekvenser som uppkommer och gör på intet sätt anspråk på att belysa de sociala och ekonomiska aspekter som ligger bakom att fattiga EU-medborgare kommer till staden.

Trafikkontorets uppdrag att hålla rent försvåras dagtid dels genom dessa utsatta människors uppehållande på gångbanor och trottoarer, dels till följd av att ansemliga mängder säckar, kartonger mm förvaras på dessa platser. Nattetid försvåras städning och renhållning till följd av att människor nattvilar i parker, på gångbanor och under broar.

Kontoret kan konstatera att detta sammantaget föranleder ett större renhållningsbehov, men själva tiggeriet är knappast ett problem utifrån renhållarperspektivet.

Kontoret vill avslutningsvis påpeka att det mot bakgrund av ovan redovisade bestämmelser även är tveksamt om det finns rättsliga förutsättningar för att införa ett generellt förbud mot tiggeri. Ett sådant måste för det första kunna motiveras med att det krävs för att upprätthålla ordningen och säkerheten på allmän plats. För det andra skulle det innebära långtgående inskränkningar av den enskildes frihet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2017 följande.

1. Detta tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Särskilt uttalande gjordes av Jessica Sjönell (L), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsnämnds tjänsteutlåtande daterat den 9 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser att det uppkommer olägenheter i samband med att fattiga EU medborgare bosätter sig på platser på stadens mark. Klagomål har inkommit från medborgare som i första hand påpekar de sanitära olägenheterna som uppstått i samband med de illegala bosättningarna.

Gatutiggeriet i sig har inte påverkat förvaltningens arbete och har hittills inte medfört direkta klagomål från medborgarna till förvaltningen

Inom ramen för de lokala brottsförebyggande samverkansgrupperna har dock under det senaste året framkommit att några affärsinnehavare känt otrygghet då man upplevt personer som påträngande i sitt uppträdande.

Förvaltningen konstaterar att flera kommuner har försökt att införa egna förbud, t.ex. Sala kommun som genom en ändring av de lokala ordningsföreskrifterna förbjöd tiggeri 2011. Förbudet revs dock upp av Länsstyrelsen eftersom det stred mot ordningslagen. Tingsrätten har i ett annat mål gällande Södertälje kommun slagit fast att tiggeri inte är ett brott i Sverige.

Förvaltningen följer socialtjänstlagen och stadens riktlinjer i enlighet med hur de är skrivna.

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att överlämna detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 2 februari 2017 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 december 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser inte ett förbud mot tiggeri i stadens ordningsföreskrifter ensamt

skulle avhjälpa situationen eftersom tiggeri har sitt ursprung i fattigdom och utsatthet. Detta kräver långsiktigt arbete på både nationell och internationell nivå.

I Socialtjänstlagen regleras kommunens yttersta ansvar för att säkerställa att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver; människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlika levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet. Socialtjänstlagen omfattar personer med medborgarskap, uppehållstillstånd eller med uppehållsrätt i Sverige. Personer utan uppehållstillstånd eller EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige kan komma att ha rätt till bistånd vid akut nöd.

Förvaltningen har yttersta ansvar och en skyldighet enligt socialtjänstlagen att undanröja akut nöd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Nöd för den enskilde kan vara att, efter ansökan och prövning, besluta om enstaka bidrag till matpengar, logi och/eller biljett till hemresa.

Beslut om förändringar i biståndsprövning bör tas på stadsövergripande nivå då det är viktigt att samtliga stadsdelsförvaltningar arbetar lika.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Ändring i ordningsföreskrifterna – rättsläget beträffande tiggeri

Stockholms stads rätt att meddela lokala ordningsföreskrifter måste enligt regeringsformen meddelas i lag. Enligt 3 kap. 8 § ordningslagen ges regeringen eller, efter regeringens bemyndiganden, en kommun rätt att meddela lokala ordningsföreskrifter.

Rätten för en kommun att meddela lokala ordningsföreskrifter återfinns i en särskild förordning; förordningen med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen. Ordningsföreskrifter får meddelas om de behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på en offentlig plats (3 kap. 8 § ordningslagen jämfört med 1 § förordningen med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen).

Av 3 kap. 1 § ordningslagen följer att en offentlig plats inom detaljplanelagt område inte utan tillstånd av Polismyndigheten får användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs dock inte, om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd. Kravet på tillstånd i ordningslagen motiveras av att ett obegränsat användande av mark för något annat ändamål än det avsedda kan orsaka omfattande störningar i trafiken eller av den allmänna ordningen eller säkerheten.

Frågan om ”tiggeri” ska vara tillståndspliktigt har belysts i ett beslut av Länsstyrelsen i Värmlands län den 26 april 2011 med diarienummer 213-1208-11.

Fråga var då om det var möjligt att i allmänna och lokala ordningsföreskrifter förbjuda tiggeri. Länsstyrelsen upphävde Sala kommuns beslut, att i lokala ordningsföreskrifter införa ett generellt förbud mot tiggeri på offentlig plats och därmed jämställd plats. Länsstyrelsen gjorde bland annat bedömningen, att föreskriften om förbud mot tiggeri inte var motiverad med hänsyn till ordningen och säkerheten på offentlig plats. Det gjordes i sammanhanget en jämförelse med insamling i samband med framförande av gatumusik då en musikant lägger fram ett klädesplagg där åhörarna kan lämna sitt bidrag, vilket ansågs påverka ordningen på den offentliga platsen i mindre omfattning. Enligt länsstyrelsen ansågs insamling i ett sådant fall närmast att betraktas som en passiv åtgärd. Föreskriften ansågs även vara för geografiskt vidsträckt. Enligt länsstyrelsens uppfattning innebar föreskriften även ett onödigt tvång mot allmänheten och en alltför långtgående inskränkning i den enskildes frihet. Begreppet tiggeri ansågs slutligen vara förenat med en gränsdragningsproblematik avseende vilket handlade som faktiskt straffbeläggs.

Härutöver kan nämnas att Justitieombudsmannen i beslut den 28 juni 2011 med diarienummer 2010-6340 riktat allvarlig kritik mot en polismyndighet sedan polisen avvisat 26 personer ur landet på den grunden att de ägnat sig åt dagdriveri och tiggeri. Åtgärden fick allvarlig kritik eftersom varken tiggeri eller dagdriveri är olagligt i Sverige.

Frågan om insamling av pengar utan Polismyndighetens tillstånd har även prövats i straffrättslig ordning av Södertälje tingsrätt i mål B 266-14. Fråga i målet var om de tilltalade utan Polismyndighetens tillstånd hade samlat in pengar i bössor eller liknande föremål och därmed brutit mot 12 § första stycket Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Södertälje kommun.

Till att börja med konstaterade tingsrätten att tiggeri, det vill säga, att utan erbjudande av någon motprestation be om ekonomiskt understöd, inte är straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Med beaktande av motiven till ordningslagens krav på tillstånd, och med hänsyn tagen till vad som synes gälla för gatumusikanter penninginsamlingar ansåg tingsrätten att det som de tilltalade ägnat sig åt genom att sitta på gatan och samla in pengar i muggar respektive en plastlåda inte kunde utgöra aktiva penninginsamlingar, de förhöll sig passiva. Handlingen var därför inte tillståndspliktig.

Mot bakgrund av det rättsläge som redovisats ovan, bedömer förvaltningen att möjligheten att i lokala ordningsföreskrifter förbjuda tiggeri är starkt begränsat.

Beviljande av medel

Vad motionärerna avser i denna del är något oklart. Det kan dock konstateras att de nämnder som fullgör socialnämndens uppgifter har att följa relevant lagstiftning vid utövningen av sin verksamhet. Det kan leda till att ”tiggare” med stöd av socialtjänstlagen beviljas akuta insatser.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Joakim Larsson m.fl. (alla M) enligt följande.

Under den socialdemokratiskt ledda majoritetens styre av Stockholm har situationen med illegala boplatser i offentliga miljöer eskalerat och blivit ohållbar. Boplatser fortsätter att spridas och personal tvingas att städa efter att människor utträttat sina behov exempelvis på förskolors lekplatser. Det är såväl omänskligt som sanitärt oacceptabelt.

Ett tiggeriförbud handlar inte, till skillnad från vad som retoriskt påstås i debatten, om att blunda för människors utsatthet eller att tro att det går att förbjuda fattigdom. Tvärtom. Att försörja sig genom att tigga, att etablera boplatser på annans mark eller att utträta sina behov på lekplatser och i parker är oacceptabelt ur såväl ett mänskligt som socialt och sanitärt hänseende. Att från det offentliga stå överksam inför denna utveckling kan inte på något sätt påstås vara en lösning för att bryta utanförskap.

Moderaterna anser att det är regeringens ansvar att se över rådande regelverk och ge möjlighet till kommuner att utfärda lokala tiggeriförbud. Denna reglering bör vara tydlig om vad som är att betrakta som förbjudet tiggeri och vad som inte klassas som tiggeri. Ett tydligt regelverk gör att alla kommuner agerar lika och skapar inget rum för tolkningar. Förslagets effekter ska utvärderas efter ett år, innan beslut om permanent lagstiftning görs.

Vi instämmer med förvaltningen om att förbud mot tiggeri inte i sig utgör en permanent lösning på den utmaning vi ser. Vi anser dock att det är ett verktyg som delvis kan behöva användas för att kortsiktigt komma tillrätta med de mest akuta problemen. På längre sikt krävs givetvis andra åtgärder för att komma åt grundorsaken till problematiken. Det handlar främst om att utsatta EU-medborgare måste behandlas med respekt och fritt från diskriminering i sina hemländer. Ett tiggeriförbud kan inte stå som en ensam lösning, exempelvis kan sanktioner riktas mot medlemsländer som utsätter sin befolkning för diskriminering och förtryck.

Särskilt uttalande gjordes av Abit Dundar (L) enligt följande.

Liberalernas utgångspunkt är att värna om den enskilda människans frihet och värdighet och den fria rörligheten, i enlighet med svensk lag. Stockholms stad ska fortsätta att ta ett socialt ansvar på hemmaplan, och samtidigt vara en röst för långsiktiga lösningar på EU-nivå. Liberalerna säger nej till förslag om att förbjuda tiggeri eller inskränka den fria rörligheten. Vi välkomnar initiativ från enskilda och civilsamhället för att på olika sätt förbättra situationen för utsatta EU-migranter. Liberalerna ställer sig bakom de akutboenden, bland annat Vinternatt, som staden har

bidragit till att inrätta. Vi vill också framhålla vikten av att lagar upprätthålls, bosättningar på allmän eller annans mark utan lov är inte tillåtna och ska beivras.

Den enda långsiktiga lösningen är att EU-migranternas hemländer, i dagsläget främst Rumänien och Bulgarien, gör upp med djupt rotad diskriminering, korruption och underutveckling och garanterar sina medborgare grundläggande sociala rättigheter och goda livschanser.

Socialnämnden

Särskilt uttalande anfördes av Andrea Ström (M) m.fl. enligt följande.

Under den socialdemokratiskt ledda majoritetens styre av Stockholm har situationen med illegala boplatser i offentliga miljöer eskalerat och blivit ohållbar. Boplatser fortsätter att spridas och personal tvingas att städa efter att människor utträttat sina behov exempelvis på förskolors lekplatser. Det är såväl omänskligt som sanitärt oacceptabelt.

Ett tiggeriförbud handlar inte, till skillnad från vad som retoriskt påstås i debatten, om att blunda för människors utsatthet eller att tro att det går att förbjuda fattigdom. Tvärtom. Att försörja sig genom att tigga, att etablera boplatser på annans mark eller att utträta sina behov på lekplatser och i parker är mänskligt, socialt och sanitärt oacceptabelt. Att från det offentliga stå överksam inför denna utveckling kan inte på något sätt påstås vara en lösning för att bryta utanförskap.

Sverigedemokraterna föreslår att ett förbud mot tiggeri ska införas i stadens allmänna ordningsföreskrifter 14 §. I dag krävs dock redan ett tillstånd för insamling av pengar enligt de lokala ordningsföreskrifterna. Svårigheten ligger däremot i definitionen av som anses utgöra tiggeri. Därför anser Moderaterna att det är regeringens ansvar att se över rådande regelverk och ge möjlighet till kommuner att utfärda lokala tiggeriförbud. Denna reglering bör vara tydlig om vad som är att betrakta som förbjudet tiggeri och vad som inte klassas som tiggeri. Ett tydligt regelverk gör att alla kommuner agerar lika och skapar inget rum för tolkningar. Förslagets effekter ska utvärderas efter ett år, innan beslut om permanent lagstiftning görs.

Vi instämmer med förvaltningen om att förbud mot tiggeri inte i sig utgör en permanent lösning på den utmaning vi ser. Vi anser dock att det är ett verktyg som delvis kan behöva användas för att kortsiktigt komma tillrätta med de mest akuta problemen. På längre sikt krävs givetvis andra åtgärder för att komma åt grundorsaken till problematiken. Det handlar främst om att utsatta EU-medborgare måste behandlas med respekt och fritt från diskriminering i sina hemländer. Ett tiggeriförbud kan inte stå som en ensam lösning, exempelvis kan sanktioner riktas mot medlemsländer som utsätter sin befolkning för diskriminering och förtryck

Trafiknämnden

Särskilt uttalande gjordes av Patrik Silverudd (L) enligt följande.

Se under exploateringsnämnden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jessica Sjönell (L) enligt följande.

Liberalerna säger nej till att införa ett allmänt förbud av tiggeri lokalt såväl som nationellt.

Vi har nyligen sett liknade motion från en majoritet av moderaterna i Stockholms stad och är därmed förvånade över att se Sverigedemokraterna så snart ta vid motionen från Moderaterna.

Som tidigare anført är yttrandefriheten är en hörnsten i det svenska rättssamhället, även när det gäller att be om hjälp. Våra grundläggande fri- och rättigheter måste försvaras, där ett förbud mot tiggeri skulle slå mot de svagaste grupperna i samhället, såsom t.ex. hemlösa och EU-migranter. Det är för oss oförsvarbart att förbjuda människor från att be andra om hjälp, oavsett om det är med några kronor, ett äpple eller en filt. Sverige behöver bli medmänskligare, inte kallare.

De senaste åren har vi sett ett kraftig ökande antal EU-migranter söka sig till Sverige. Många kommer hit för att förbättra sina livsbetingelser, de inte kan skapa sig själva någon framtid i hemlandet. Situationen för många EU-migranter är känd och kan inte åtgärdas med ett lokalt eller nationellt tiggeriförbud.

Den enda långsiktiga lösningen är att EU-migranternas hemländer, i dagsläget främst Rumänien och Bulgarien, gör upp med djupt rotad diskriminering, korruption och underutveckling och garanterar sina medborgare grundläggande sociala rättigheter och goda livschanser.

Vi fortsätter att välkomna initiativ från enskilda och civilsamhället för att på olika sätt förbättra situationen för utsatta EU-migranter. Liberalerna ställer sig bakom de akutboenden, bland annat Vinternatt, som staden har bidragit till att inrätta.

Liberalernas utgångspunkt är att värna om den enskilda människans frihet och värdighet och den fria rörligheten, i enlighet med svensk lag. Stockholms stad ska fortsätta att ta ett socialt ansvar på hemmaplan, och samtidigt vara en röst för långsiktiga lösningar på EU-nivå.